

EGYHÁZ – IRODALOM – TUDOMÁNY

Kis János
(1770–1846)

Szerkesztette
Fórizs Gergely,
Kertész Botond és
Vaderna Gábor

reciti – Evangélikus Országos Gyűjtemény
Budapest, 2021

A kötet megjelenését támogatta

LENDÜLET

A borítón Kis János arcképe látható,
melyet Johann Niedermann festménye alapján Johann Neidl metszett rézbe.
A portré eredetileg „Kis János’ Versei.
Kiadta Kazinczy Ferencz. I. kötet. Pest 1815.” -ben jelent meg.

© Szerzők, r e c i t i, Evangélikus Országos Gyűjtemény

ISBN 978-615-6255-21-1
Hálózati kiadás ISBN 978-615-6255-22-8
ISSN 2732-2122

Könyvünk a Creative Commons *Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc*
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>) feltételei szerint
szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.

A kötetek honlapunkról letölthetők.

Éljen jogaival!

A kiadásért felelős az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója
Tördelte és borítóterv Rezesy Szabolcs
Nyomdai kivitelezés Kódex Könyvgyártó Kft.
Felelős vezető Marosi Attila

„Mi valamennyien elődeink vállán állunk, ezért látunk náluk sokkal messzebb...”

Ezt vallotta a győri születésű Sartoris Szabó János, a nemescsói evangélikus gyülekezetnek a 18. század első felében élt tudós papja. Az egyházban és a civil társadalomban is hatalmas kincseshányára találunk, ha elődeink felismeréseit, tudását és nagy szorgalommal összegyűjtött tapasztalatait tisztelettel kezeljük és megbecsüljük, mert rajtuk keresztül valóban épülhetünk, gazdagodhatunk és távolabb láthatunk.

Kollégáim engem viccesen II. Jánosnak szoktak nevezni, miközben a 200 évvel előttem élő és szolgáló hivatali elődömnek, Kis Jánosnak kéne lennie... Itt valami nem stimmel. Tényleg nem. Az természetesen igaz, hogy Kis János két évszázaddal előttem élt, és az is, hogy 1812-ben a dunántúli evangélikusok lelki vezetőjévé választották. A hiba a János névre keresztelt dunántúli evangélikus püspökök sorszámban van. Ő valóban a harmadik, magam pedig csupán a 2000-ben történt újraindítástól számítva vagyok a második. Egyházkerületünkben magától értetődő, hogy az előttünk jártakra nemcsak tisztelettel tekintünk, és örökségüket hűséggel kívánjuk őrizni, de Sartoris Szabó János gondolatával élve, a vállukon állva igyekezünk messzebb látni, és szolgálatukat folytatva tovább építkezni.

A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület közel fél évszázados útja során Kis János töltötte be a leghosszabb ideig, 34 éven keresztül a szuperintendensi (püspöki) szolgálatot, 1812-es megválasztásától egészen az 1846-ban bekövetkezett haláláig. Szolgálat, gazdag lelki és irodalmi munkássága, evangélikus egyházunkért és hazánkért érzett felelőssége, irodalmi igényessége máig érezhető hatással van közösségeinkre.

Kis Jánosnak egészen különleges az életpályája. A kicsi rábaközi falucskából, Rábaszentandrásról indult, ahol szerény paraszti családba született. Beteges, rossz fizikumú fiúcska volt, akinek nem voltak jó kilátásai. Szó szerint sem, hiszen

a szemei annyira rosszak voltak, hogy alig látott velük. Mégis elképesztő pályát futott be. Saját visszaemlékezéseiből tudhatjuk, hogy egykori lelkésze és tanítója miként vették rá szüleit, hogy taníttassák a jó képességekkel megáldott gyermeküket. Felbecsülhetetlenek azok a visszaemlékezései, amelyekből rekonstruálni lehet, hogy az akkori egyházban milyen figyelmes és támogató tehetséggondozás zajlott. Ez tette ugyanis lehetővé számára, hogy a hazai iskolák elvégzése után külföldi egyetemek ajtajai is megnyíljanak előtte.

Sopronban pezsgő szellemi életbe csöppent, aminek egy idő után maga is formálója és gazdagítója lett. Kiemelkedő szellemi képességeit mutatja, hogy Németh László iskolatársával és barátjával együtt gyakorolták magukat a görög, francia, olasz, spanyol és angol nyelvekben, míg Gamauf Sámuel soproni prédikátornál a hébert tanulta. Az imént említett barátjával együtt alapították meg a Soproni Magyar Társaságot, az első magyar önképzőkört. Tudásszomja mellett az elkötelezettségét is jól tükrözi az a mondat, amit 20 éves korában, 1790-ben Péczeli Józsefnek írt levelében így fogalmazott meg: „Minden igyekezetem arra tzelez, hogy édes Hazánknek boldogságának előbb-vitelében valaha mennél hatóságosabban munkálkodhassam”.

Nagyon sokáig tartana, ha megpróbálnánk felsorolni verseit, műfordításait, énekszövegeit, melyek közül többet máig is szívesen énekelünk istentiszteleteinken. Egyházvezetői munkájáról, a protestáns egyházak elfogadtatásáért vívott harcairól is hosszasan lehetne értekezni, de az messze kimerítené a mostani ajánlás kereteit. Legyen elég most csak annyi, hogy hálás örömmel köszönöm, és egyben ajánlom a születésének 250. évfordulójára összehívott konferencia tanulmányait. Minden olvasónak azt kívánom, hogy Kis János írásait olvasva ismerjünk meg többet eleink életéből, akiknek vállán állhatunk, és akiknek segítségével mi is messzebbre láthatunk!

Győr, 2021. október

Szemerei János
a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke